

Bevarandeplan för Natura 2000-området Vramsåns mynning SE0420259

Vramsåns mynning, Foto: Mona Persson

Grunduppgifter om Natura 2000-området Vramsåns mynning

Län:	Skåne
Kommun:	Kristianstad
Läge:	Ca 1 mil S om Kristianstad
Markägare:	Staten
Areal:	21,8 hektar
Skyddsform:	Naturresevat, Vramsåns mynning, 2012-02.
Bakgrund:	pSCI beslutat av Regeringen 1998-12. SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12. SAC fastställt av Regeringen 2011-03. Bevarandeplan fastställd & kungjord av Länsstyrelsen Skåne 2018-12-20 respektive 2018-12-21.
Reviderad:	2018-11.

Vad betyder Natura 2000?

EU bygger ett nätverk av områden med skyddsvärd natur som kallas Natura 2000. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa. Natura 2000 har tillkommit med stöd av två EG-direktiv; Fågeldirektivet (EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009) om bevarande av vilda fåglar och Habitatdirektivet (EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen. Direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara naturtyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio de Janeiro 1992.

Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning om områdesskydd m m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom Natura 2000-området kräver tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

Vad är en bevarandeplan?

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden och vilken skötsel som behövs för att dessa naturvärden ska finnas kvar långsiktigt. Bevarandeplanen innehåller också en beskrivning av vilka verksamheter och åtgärder som kan hota de arter och livsmiljöer som ska skyddas i Natura 2000-området. Bevarandeplanen innehåller viktig information som används som underlag vid samråd och tillståndsprövningar av verksamheter och åtgärder inom Natura 2000-området. I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanerna redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen. Om ett Natura 2000-område också ingår i ett annat områdesskydd, t.ex. naturreservat, finns det gällande föreskrifter för området, dessa finns att läsa i beslutet till naturreservatet samt i skötselplanen. Bevarandeplanen för Natura 2000-området hänvisar i mycket till skötselplanen och utgör därför en enklare form av bevarandeplan. Bäst läses de tre dokumenten tillsammans.

Vad är en Natura 2000-art eller en typisk art?

Bevarandeplanen redovisar flera kategorier av arter. *Natura 2000-arter* är utpekade skyddade arter som listas i art- och habitatdirektivets bilaga 2 eller i fågeldirektivets bilaga 1. Bevarandeplanen ska ha med bevarandemål för dessa arter. Tillstånd krävs alltid för åtgärder som riskerar att påverka dessa arter negativt. *Typiska arter* är indikatorarter vars förekomst

indikerar gynnsamt tillstånd för en utpekad naturtyp. *Karaktäristiska arter* ska stödja tolkningen av en viss naturtyp. Arter kan vara både typiska och karaktäristiska. *Prioriterade arter* och naturtyper är de arter/naturtyper som är utpekats som mest hotade enligt art- och habitatdirektivet och vars utbredning huvudsakligen ligger inom EU:s territorium, de är markerade med en asterisk. Dessa prioriteringar ska skiljas från de prioriteringar av arter och naturtyper som görs i bevarandeplanen när åtgärder prioriteras för att arten eller naturtypen ska få gynnsam bevarandestatus. Rödlistade arter är en sammanställning av arters status när det gäller risk att dö ut inom ett lands gränser. En nationell *rödlista* publiceras vart femte år av ArtDatabanken och finns för denna bevarandeplan förtecknad i boken *Rödlistade arter i Sverige 2015*. *Fridlysta arter* är förtecknade i Artskyddsförordningen. Det är förbjudet att plocka, fånga, döda, eller på annat sätt samla in eller skada vissa växter och djur. *Ågp-arter* är hotade arter med ett särskilt åtgärdsprogram för att förbättra artens överlevnadsmöjligheter.

Vad är bevarandestatus?

Natura 2000 innebär att alla EU-länder ska vidta åtgärder för att naturtyper och arter som utpekats ska ha *gynnsam bevarandestatus*. Det innebär att man ska försäkra sig om att de utpekade naturtyperna och arterna finns kvar långsiktigt i Europa. För en naturtyp kan *gynnsam bevarandestatus* innebära att man bevarar de strukturer och funktioner som finns i naturtypen och att de arter som är typiska för naturtypen finns kvar i livskraftiga populationer. För en art innebär *gynnsam bevarandestatus* att arten finns i livskraftiga populationer och att förekomsten av dess livsmiljö är tillräcklig. I bevarandeplanen anses fullgod bevarandestatus vara densamma som gynnsam.

Viktigt att tänka på

För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Bevarandeplanen för ett Natura 2000-område kan revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningarna förändras. När bevarandeplanen förändras medför det att den måste fastställas på nytt. Då ges markägare och andra berörda möjlighet att lämna synpunkter.

Mer information om Natura 2000

Länsstyrelsens webbplats: www.lansstyrelsen.se/skane/N2000 eller
telefon 010-224 10 00

Naturvårdsverkets webbplats: www.naturvardsverket.se

Mer information om naturreservat

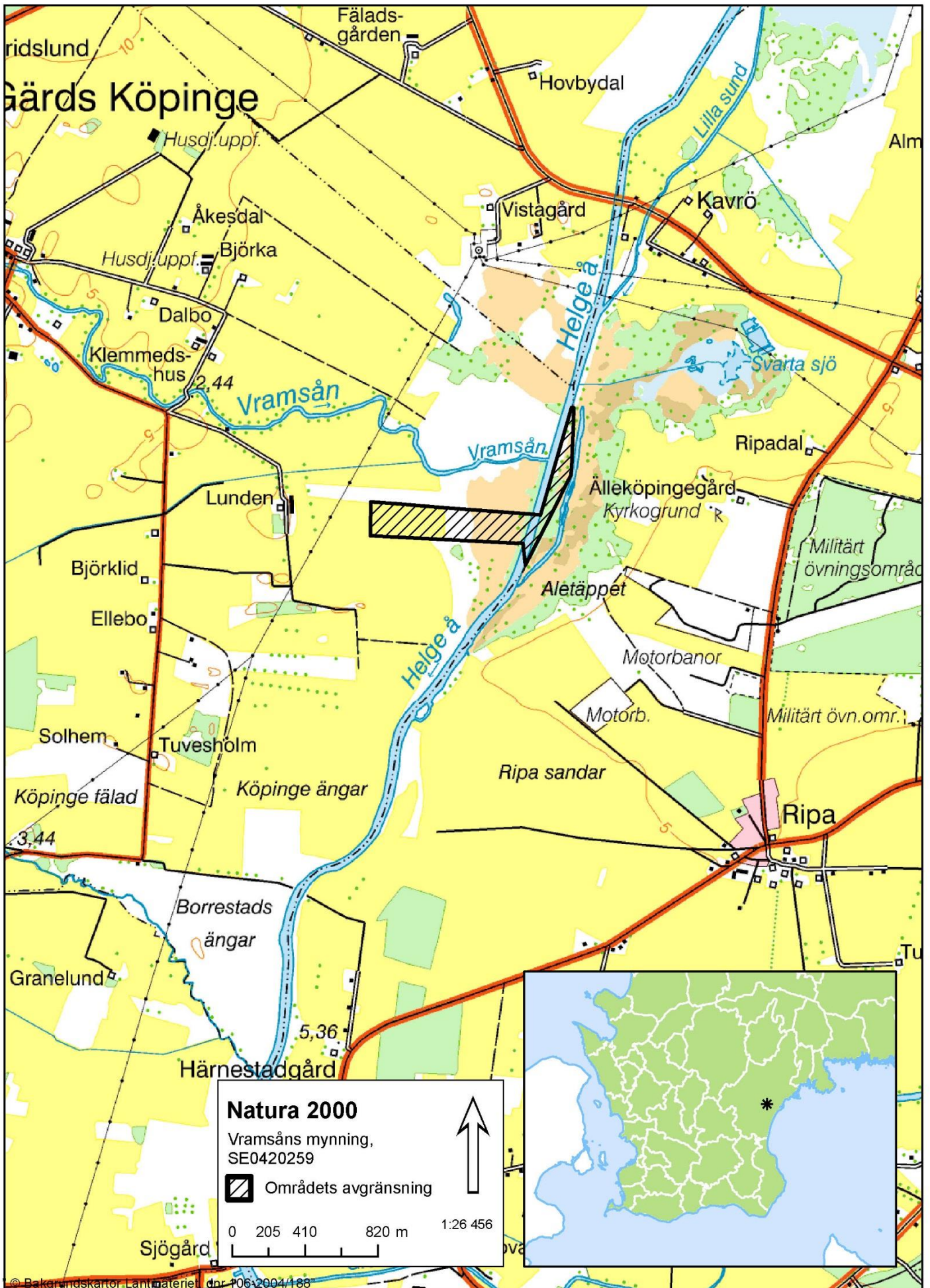
Länsstyrelsens webbplats: www.lansstyrelsen.se/skane/bildanaturreservat eller
telefon 010-224 10 00

Karttjänsten Skyddad natur webbplats: <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se>

Innehållsförteckning

ÖVERSIKTSKARTA.....	5
OMRÅDESBESKRIVNING.....	6
INGÅENDE NATURTYPER OCH ARTER ENLIGT NATURA 2000.....	7
Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden.....	8
Bevarandemål.....	8
Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus.....	9
Naturtyper.....	9
Natura 2000 – arter.....	10
HOTBILD – VAD KAN PÅVERKA NATURA 2000-OMRÅDET NEGATIVT?.....	12
SKYDD OCH BEVARANDEÅTGÄRDER.....	15
Skydd och reglering.....	15
Prioriterade bevarandeåtgärder.....	15
Restaureringsåtgärder.....	15
Löpande skötsel.....	16
Uppföljning.....	16
REFERENSER.....	16
BILAGOR.....	16
Bilaga 1, Karta med naturtyper enligt Natura 2000.....	17
Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan.....	18
Bilaga 3, Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar.....	19
Bilaga 4, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna.....	20

Översiktskarta

Områdesbeskrivning

Vramsåns mynning ligger i den södra delen av våtmarksområdet längs Helgeån, utmed dess flacka lopp mellan Torsebro och havet. Stora delar av markområdet utgörs tidigare av å-/sjöbotten. Medelvattennivån avsänktes i hela området då Helgeån bröt sig ett nytt utlopp i havet (vid Gropahålet) våren år 1775. Hammarsjön, som ligger strax uppströms Vramsåns mynning, sänktes då cirka 0,6 till 0,7 meter. På 1940-talet sänktes Hammarsjöns vattenstånd ytterligare med 0,3-0,35 meter i samband med borttagning av en tröskel söder om Hammarsjön i syfte att skynda på våravrinningen och erhålla lägre sommarvattenstånd. Vramsåns mynning har utnyttjats av människan under lång tid. Detta var en av de stora vattenvägarna som nyttjades vid kolonisationen efter istidens upphörande.

Området utgörs bl.a. av en fuktäng som hävdas med bete och slåtter. Intill vattendraget finns alluviala lövskogar. Området ingår i ett komplex av delvis öppna delvis igenvuxna strandområden längs Helgeån och Vramsån.

Berggrunden består av kalksten som överlagrats av mäktiga lager med morän, torv, svämsediment och gyttja. Det föreligger inga särskilda geovetenskapliga bevarandevärden inom området. Området präglas och karakteriseras av de naturliga och återkommande översvämningarna som regelbundet sätter ängar och skogar under vatten.

Ängarna vid Vramsåns mynning utgör ett värdefullt rast- men även häckningsområde för en mängd våtmarksfåglar. Under vår och höst rastar bl.a. en mängd olika småfåglar, gäss, änder, vadarfåglar och rovfåglar i området. Vintertid uppehåller sig ett antal havsörnar i området.

I övrigt gällande områdesbeskrivning hänvisas till skötselplanen för Vramsåns mynning.

En närmare beskrivning av naturtyper och arter finns under rubriken Beskrivning av naturtyper och arter.

Ingående naturtyper och arter enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (se tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök.

Tabell 1. Vramsåns mynnings naturtyper med arealer och Natura 2000-arter inom området. Natura 2000-koder inom parentes. Naturtyperna indelas i fullgod bevarandestatus (gynnsam bevarandestatus) där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda. I en icke fullgod naturtyp uppfylls definitionen för naturtyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter. Utvecklingsmarker kan inte definieras som en naturtyp idag men kan omföras till någon naturtyp med aktiva åtgärder eller med naturlig förändring efter lång tid.

Naturtyp	Areal (ha) med bedömd bevarandestatus		
	Fullgod	Icke fullgod	Totalt
Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260)		0,95	0,95
Fuktängar med blåståtel och starr (6410)	8,1		8,1
*Alluviala lövskogar med <i>Alnus glutinosa</i> eller <i>Fraxinus excelsior</i> (91E0, 9750)		2,7	2,7
Total areal naturtyper	11,7		
Total områdesareal	21,8		
Natura 2000-arter	Bevarandestatus		
Lax (i sötvatten) <i>Salmo salar</i> (1106)	Icke fullgod		
♦Tjockskalig målarmussla <i>Unio crassus</i> (1032)	Icke fullgod		
♦Utter <i>Lutra lutra</i> (1355)	Fullgod		
*prioriterad naturtyp enligt Natura 2000			
♦ny art/naturtyp som inte är beslutad av Regeringen			

Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden

Det övergripande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s Art- och habitatdirektiv.

För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de fåglar, naturtyper, Natura 2000-arter och typiska arter som utgjort grund för utpekandet av området. Genom att ha gynnsamt tillstånd bidrar Natura 2000-området till att skapa eller upprätthålla en gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

De prioriterade bevarandevärdena är naturtyperna vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260), fuktängar med blååtäl och starr (6410) och alluviala lövskogar med *Alnus glutinosa* eller *Fraxinus excelsior* (91E0, 9750) samt Natura 2000-arterna lax (1106), tjockskalig målarmussla (1032) och utter (1355).

Motivering:

Natura 2000-området Vramsåns mynning ligger i den södra delen av våtmarksområdet längs Helgeån. Inom området finns en välhävdad fuktäng som delvis består av kultiverad betesmark. Hävden består av bete och slätter. Alluviala lövskogar finns intill vattendraget. Området präglas och karakteriseras av återkommande regelbundna översvämningar.

Bevarandemål

Areal

Arealen av vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) ska vara minst 0,95 hektar. Arealen av fuktängar med blååtäl och starr (6410) ska vara minst 8,1 hektar. Arealen av alluviala lövskogar med *Alnus glutinosa* eller *Fraxinus excelsior* (91E0, 9750) ska vara minst 2,7 hektar.

Strukturer och funktion m.m. – terrestra miljöer

Regelbunden hävd ska påverka naturtypen fuktängar med blååtäl och starr (6410). Artsammansättningen i fält- och bottenskiktet ska vara naturlig/karakteristisk för naturtypen. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska föryngra sig. Hydrologin ska vara naturlig med naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet. Vattenståndet ska variera naturligt och översvämningar sker regelbundet och/eller säsongvis. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår (eller andra avvattande anläggningar) som medför negativ påverkan. Ingen antropogen näringstillförsel, inklusive tillskottsutfodring av betesdjur, ska förekomma. Betesdjuren ska inte ges medel mot parasiter som finns kvar i dyngan och kan påverka dynglevande organismer negativt. Ingen skadlig ansamling av förna ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Hydromorfologiska strukturer som är väl förknippade med naturtypen ska finnas. Ingen igenväxningsvegetation ska förekomma, mer än i begränsad utsträckning.

Småskaliga naturliga processer, t. ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, liksom periodvisa omvälvande störningar, t.ex. insektsangrepp, översvämning och stormfällning ska påverka dynamik och struktur i naturtypen alluviala lövskogar med *Alnus glutinosa* eller *Fraxinus excelsior* (91E0, 9750). Vattenståndet ska variera naturligt och översvämningar som sker regelbundet och/eller säsongsvist ska påverka dynamik och struktur. Trädsiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas gamla träd och död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddelar. Gran, buskar och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Igenväxningsvegetation ska inte tillåtas förekomma/dominera i botten-, fält- eller buskskiktet.

Strukturer och funktion m.m. – limnisk miljö

Det ska finnas en naturliknande hydrologisk regim. Det ska finnas en naturlig vattenståndsvariation som skapar en variation av strandmiljöer med hög biologisk mångfald. Det ska finnas effektiva passager för djur, växter, sediment och organiskt material till anslutande svämplan. Vattnet ska ha ett siktdjup och ljusklimat som är förknippat med naturtypen. Vattenkvaliteten ska vara god. Försurning ska inte förekomma. Syrgashalten ska vara god. Vattendraget ska vara naturligt eller naturliknande med avseende på rätning och rensning samt innehålla naturliga strukturer. Främmande arter ska inte inverka negativt på artsammansättningen eller variation av arter genom ändrade konkurrensförhållanden, genetik och/eller smittspridning.

Naturtyperna vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) och alluviala lövskogar med *Alnus glutinosa* eller *Fraxinus excelsior* (91E0, 9750) är extra känsliga för ändringar i grundvattennivå samt ändring av grundvattnets kemiska egenskaper och temperatur.

Typiska arter

Typiska arter ska förekomma i livskraftiga populationer inom Natura 2000-området.

Natura 2000-arter

Lax (i sötvatten) *Salmo salar* (1106), tjockskalig målarmussla *Unio crassus* (1032) och utter *Lutra lutra* (1355) ska finnas i livskraftiga bestånd inom Natura 2000-området.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus

Naturtyper

Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260)

Helgeån (MS_CD: WA80616216, VISS EU_CD: SE619960-139954) rinner genom Natura 2000-området. Konnektiviteten bedöms som god då det saknas vandringshinder.

I Helgeån vid Vramsåns mynning har en musselbank med tjockskalig målarmussla påträffats. Dessutom har flat dammussla, spetsig målarmussla, äkta målarmussla dokumenterats. Utter förekommer också i området.

Både lax och öring höst- och vintervandrar årligen upp genom Helge å för lek i uppströms liggande vatten. På motsvarande sätt sker en utvandring av smolt genom å- och sjösystemen under våren. Mal återintroducerades år 1999 på sträckan Torsebro-Gropahålet. Denna återintroduktion har lyckats mycket bra och naturlig reproduktion sker. Helgeån utgör nu en viktig reproduktions- och födosökslokal för mal. Vid provfiske år 2011 fångades fyra stycken malar precis vid Vramsåns mynning.

Helgeån är vältrafikerad med båtar, såväl för genomfart som för fiske.

Naturtypen har icke fullgod bevarandestatus till följd av icke fullgod ekologisk status.

Fuktängar med blåttåtel och starr (6410)

Fuktängen hyser vanligt förekommande arter som vasstarr, kråklöver, spikblad, tuvtåtel, kärrvial, strandlysing, blåttåtel och sparsamt förekommande inslag av veke/knapptåg, älggräs och ängsbrässa. Ängen har svag påverkan från naturlig gödsling som troligen är en följd av att Helgeån och Vramsån årligen översvämmar området.

Ängarna vid Vramsåns mynning utgör ett värdefullt rast- men även häckningsområde för en mängd våtmarksfåglar. Under vår och höst rastar bl.a. en mängd olika småfåglar, gäss, änder, vadarfåglar och rovfåglar i området.

Naturtypen har fullgod bevarandestatus.

Alluvala lövskogar med Alnus glutinosa eller Fraxinus excelsior (91E0, 9750)

Naturtypen utgörs av ett område på 0,95 ha, direkt öster om Helgeån. Det växer främst al och björk, som uppkommit på tidigare sjö-/åbotten. Skogen utgör en lämplig födosöks- och bomiljö för mindre hackspett. Det finns tämligen rikligt med död ved.

Naturtypen har icke fullgod bevarandestatus till följd av kunskapsbrist av området.

Natura 2000 – arter

Lax Salmo salar (1106)

Laxen är beroende av fria vandringsvägar och syrerikt vatten samt av rena grusbottenar som ej är överlagrade av organogent material vid lekplatserna. Laxen är även känslig för försurning i lekområdena och för överfiske, framförallt i havet. Lax finns i hela Östersjön, Västerhavet och i Väneren. Västerhavets laxar kan vandra ända till Grönland och nordöstra Kanada och USA men återvänder och går upp i vattendrag på Västkusten för att leka. Östersjöns laxar stannar vanligen

kvar där under sin uppväxttid, och på den svenska sidan vandrar de upp i norrländska älvar för att leka. Då utsatta yngel kommer från en annan population än den som tidigare förekom lokalt kan det bli problem att få de vuxna individerna att vandra tillbaka från havet för lek.

Lax har en mycket stark benägenhet att återvända till födelseälven för att leka. Före utvandringen genomgår den unga laxen en förvandling från stirr till smolt. Det är dock vanligt att en del hanar stannar kvar och når könsmognad i hemälven. Dessa små hanar deltar sedan framgångsrikt i leken. Stirrens föda utgörs av mindre kräftdjur, blötdjur och insekter. Smolten livnar sig först av insekter, sedan av kräftdjur och mindre fiskar. Med ökande storlek, som blanklax, övergår de till att huvudsakligen äta fiskar. Laxens vistelse i hav eller sjö varar i ett till fem och ett halvt år, varefter den återvänder till sin födelseälv under vår, sommar eller höst. Leken sker från oktober till och med januari. Den sker parvis och upprepat under 2-3 veckor i strömmande vatten över grusbotten. De små stationära, könsmogna stirrhanarna simmar då fram och deltar under det korta ögonblick då det lekande paret avger sina könsprodukter. Honan förbereder en ny lekgröp inför varje akt, och en normalstor hona kan producera ca 10 000 ägg, som ligger begravda i gruset tills ynglen kläcker i april-maj. De utlekta laxarna kallas vraklaxar. En majoritet av dessa dör kort efter leken, men en mindre andel vandrar ut i havet igen. Där återhämtar de sig, växer sig större och kan sedan leka en andra gång

Laxens vandring hindras i allt högre grad genom bl.a. vattenregleringar och kraftbyggen, och många bestånd upprätthålls genom kompensationsodling och utsättning, andra har försvunnit helt.

Natura 2000-arten har inte fullgod bevarandestatus i området till följd av få dokumenterade fynd samt icke fullgod ekologisk status för naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260).

*Tjockskalig målarmussla *Unio crassus* (1032)*

Den tjockskaliga målarmusslan är starkt knuten till rinnande eller svagt strömmande vatten. I lugnflytande vatten och i strömmande eller forsande vatten är den väldigt ovanlig. Den har hittats i anslutning till sjöar, men då alltid i sjöarnas in- eller utlopp. Vattendragen där arten lever kan vara allt från meterbreda bäckar till stora åar, och den förekommer på djup ner till 2,5 – 3 meter. Bottnarna kan vara steniga såväl som grusiga, men den föredrar erosionsbottnar utan inbäddning och pålagring av finsediment. Musslan är långlivad och kan bli så gammal som 70 år.

Artens spridningsförmåga är dåligt känd. Under musslans parasitiska larvstadie borde den teoretiskt sett kunna sprida sig flera kilometer sittande på värdfiskar, men processen verkar vara mycket långsam och mycket om den är okänt. Reglering av vattendrag är inte bara ett hot för befintliga musslors överlevnad, men kan också hindra spridning avsevärt om fisk inte tillåts att passera t.ex. kraftverksdammar.

Natura 2000-arten har inte fullgod bevarandestatus i området till följd av få dokumenterade fynd samt icke fullgod ekologisk status för naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260).

Utter Lutra lutra (1355)

Optimala miljöer för utter är vatten som erbjuder rikligt med lättillgänglig föda året runt och som är omgivet av landområden där uttern kan vila ostört, föda upp ungar, mm. Vintertid måste det finnas isfria vattendrag. Gärna ska livsmiljön bestå av stora mer eller mindre sammanhängande vattensystem. Dess föda består mestadels av fisk, men även groddjur, fåglar, insekter och mindre däggdjur kan ingå i dieten.

En utterhona behöver cirka 28 kilometer strandlängd som hemområde för att föda upp en kull ungar, och honornas hemområden överlappar inte. Hanarnas hemområden kan bli så stora som 45 kilometer långa, men kan överlappas med honornas hemområden. Storleken på hemområdena kan dock variera ganska mycket. Uttern kan förflytta sig flera mil, både på land och i vatten, när den uppsöker nytt revir eller en partner.

I södra Sverige finns uttern främst i eutrofa vatten. Orsaken till detta tros vara att miljögiftsbelastningen av fettlösliga ämnen är lägre i eutrofa vatten än vad de är i oligotrofa vatten. Eftersom uttern är en toppredator i näringskedjan är den extra utsatt för dessa miljögifter som lätt ackumuleras i kroppen.

Utter har dokumenterats frekvent i närområdet, nedströms och uppströms i Helgeån, i Vramsån samt strax norr om Natura 2000-området, i Hammarsjön.

Natura 2000-arten har fullgod bevarandestatus i området.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Nedan redovisas exempel på åtgärder som riskerar att påverka utpekade naturvärden negativt. För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller skogsbruksåtgärder ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Observera att dessa hot ej är föreskrifter som t.ex. för naturreservat utan är tänkt att användas som ett verktyg vid tillståndsprövning samt för att påvisa vad som påverkar Natura 2000-området. OBS hoten är oftast reglerade i föreskrifterna för beslutet om naturreservat.

De största hoten för områdets naturtyper och Natura 2000-arter är:

Terrestra miljöer

- Gödsling eller annan tillförsel av näringsämnen (t.ex. kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av röttslam, stödutfodring) från annan källa än från betande djur som skadar mark och vegetation. Tillskottsutfodring av betesdjur ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran. Betesmarkerna får inte sambetas med gödslade marker och tillskottsutfodring av betesdjur får endast ske i samband med övergångsutfodring vid betessläpp och installning.
- För svag eller utebliven hävd som leder till att naturtyperna växer igen.
- För intensiv hävd som skadar vegetationen.
- Bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändring, exempelvis skogsplantering och täktverksamhet, i objektet eller i angränsande områden som kan påverka naturvärdena i området negativt.
- Användning av avmaskningsmedel med samma miljöpåverkan som avermectin är negativt för den dynglevande insektsfaunan och bör undvikas i så stor utsträckning som möjligt. Avmaskningsmedel bör inte användas utom när det sker på veterinärens inrådan.
- Användning av bekämpningsmedel och kemikalier i de omkringliggande skogarna och åkrarna.
- Förändringar i områdets hydrologi från både inom och utanför området genom t.ex. markavvattning, planteringar, dikesrensning eller dämningar. Förändrad vattenkemi och försämring av vattenkvaliteten genom t.ex. utsläpp av föroreningar i vattendrag, försurning eller eutrofiering. Utdikning, dränering och andra ingrepp ändrar de hydrologiska förhållandena och leder till uttorkning av naturtyper. Naturtyperna kan påverkas negativt även av perifera dikningsföretag, ledningsgrävningar och vägdragningar om de leder till sänkt grundvattennivå eller ändrad hydrologi på lokalerna.
- Plockning eller annan exploatering av den rödlistade floran i området.
- Terrängkörning.
- Spridning av invasiva arter.
- Avverkning av skog inom området eller i omkringliggande områden.
- Brist på föryngring av nya träd som ska ta över efter de gamla träden i skogen.
- Produktionsinriktat skogsbruk i, och ofta även i anslutning till ett objekt. Skogsbruket leder till att värdefulla element och strukturer försvinner, samt även leda till uttorkning genom ändrade markförhållanden och hydrologi. Det innebär i sin tur att många arter knutna till naturtypen, har svårt att överleva. Slutavverkningar innebär också en fragmentering av naturtypen.
- Avverkning av grova träd, senvuxna träd, socklar, hålträd, döda eller döende träd inom området eller i omkringliggande områden.
- Borttagning och bortforsling av markliggande död ved.
- Brist på naturliga störningar i skogen.
- Igenväxning som minskar hålträdens livslängd.

- Nedfall av luftföroreningar.

Limniska miljöer

- Förändringar i områdets hydrologi från både inom och utanför området genom t.ex. markavvattning. Förändrad vattenkemi och försämring av vattenkvaliteten genom t.ex. utsläpp av föroreningar och gifter i vattendrag, försurning eller eutrofiering. Rensning, dikning, muddring eller breddning av vattendragen i området. Tjockskalig målarmussla och utter är känsliga för förändringar i områdets hydrologi.
- Avfall och avlopp från hushåll, faciliteter och campingboende, t.ex. husbilar eller husvagnar, inom och utanför området.
- Vattenuttag under perioder med lågvattenflöde innebär risk för uttorkning, förhöjda vattentemperaturer och syrgasbrist. Detta gäller hela vattendraget och inte bara just inom Natura 2000-området.
- Införande av signalkräftor eller främmande fisk som inte förekommer naturligt i de akvatiska miljöerna. Tjockskalig målarmussla påverkas negativt av främmande arter. Främmande arter är också ett indirekt hot mot uttern då det riskerar att rubba ekosystemet i utterns livsmiljö.
- Utfiskning av fiskebeståndet. Utfiskning av den tjockskalig målarmusslans värd fiskar och eller utterns bytesdjur är ett hot mot de båda arterna.
- Om avmaskningsmedel används på betesdjuren så bör de betesmarker som ligger nära ån ej användas förrän tidigast 14 dagar efter avmaskning. Avmaskningsmedlen bryts inte ner helt utan följer med spillningen ut och kan dels vara giftiga för alla dynglevande insekter, dels är de mycket giftiga för fiskar och andravattenlevande organismer. När det ligger nära Natura 2000-områden med vatten är det extra viktigt med ett par veckors karens.
- Tillförsel av främmande giftiga eller reproduktionsstörande ämnen såsom tungmetaller och hormoner.
- Exploatering av vattendragens stränder. Bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändring, exempelvis skogsplantering och täktverksamhet, i objektet eller i angränsande områden som kan påverka naturvärdena i området negativt. Exploatering har stor negativ påverkan på lax.
- Användning av bekämpningsmedel och kemikalier i de omkringliggande skogarna och åkrarna. Tjockskalig målarmussla är känslig för föroreningar.
- Vattenreglering och vandringshinder i vattendragen. Vattenreglering har en negativ påverkan på populationerna av lax, tjockskalig målarmussla och utter. Detta gäller hela vattendraget och inte bara just inom Natura 2000-området.
- Nedfall av luftföroreningar och användning av bekämpningsmedel och kemikalier inom området och i de omkringliggande skogarna och åkrarna.
- Av människan skapade hinder i vattendragen, både i området och i omkringliggande områden.
- Fasta fiskeredskap som uttrar fastnar i.

Skydd och bevarandeåtgärder

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Vid genomförandet av art-och habitatdirektivet utgår man från att alla verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd. Enligt övergångsbestämmelserna krävs inte ett sådant tillstånd för verksamheter som påbörjats före 1 juli 2001 under förutsättning att de vid denna tidpunkt hade tillstånd enligt 9 eller 11 kap miljöbalken (eller motsvarande äldre bestämmelser). De tillståndsgivna verksamheterna skyddas av rättskraften i tillståndet. Syftet med övergångsbestämmelserna var inte att undanta tillståndskravet för framtida förändringar av befintliga verksamheter utan att undvika en obligatorisk omprövning av samtliga verksamheter som bedrevs 1 juli 2001. Vid ändringar av verksamheter och vid nyanläggning aktualiseras dock tillståndsplikten.

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken och har rådighet över vattnet.

Skydd och reglering

Natura 2000-området Vramsåns mynning är skyddat som naturreservat sedan 2012.

Man får inte bedriva verksamhet som förändrar områdets topografi, landskapets karaktär eller de hydrologiska förhållandena, som att gräva, spränga, muddra, borra, schakta, dika eller fylla ut, man får inte tillföra gödselmedel, jordförbättringsmedel eller kemiska bekämpningsmedel, man får inte avsiktligt störa djurlivet.

Länsstyrelsen anser att de nödvändiga bevarandeåtgärderna är reglerade.

Prioriterade bevarandeåtgärder

I naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) kan det vara lämpligt med klippning och bekämpning av invasiva- eller expanderande arter. Slätter med efterbete ska bedrivas på fuktängen (fuktängar med blåtåtel och starr, 6410).

Igenväxningsvegetation (vide och aluppslag) ska röjas bort årligen. Den alluviala lövskogen med *Alnus glutinosa* eller *Fraxinus excelsior* (91E0, 9750) ska lämnas för fri utveckling.

Restaureringsåtgärder

- Se skötselplan

Löpande skötsel

- Se skötselplan

Uppföljning

Uppföljning av naturtyper och arter inom Natura 2000-områdena kommer att ske med omdrev vart 6:e eller 12:e år beroende på naturtyp och art. Vissa delar av uppföljningen, som t.ex. areal är obligatoriska medan andra delar kan väljas av länsstyrelserna själva. Mer information om enskild naturtyp/art finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Referenser

- ArtDatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artdatabankens Artfaktablad (1992–2001) för de rödlistade arterna inom området.
- Artdatabankens information till Länsstyrelsen i Skåne Län om rödlistade arter, GIS-skikt.
- Johnmark, J. 2012. *Skötselplan Vramsåns mynning, Kristianstads kommun Skåne län*.
Länsstyrelsen Skåne.
- Löfroth M. (ed.) 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*.
Naturvårdsverket. Naturvårdsverkets förlag.
- Niss, J. 2005. *Bevarandeplan för Natura 2000-område Vramsåns mynning*. Länsstyrelsen
Skåne.
- SGU:s vägledning: <http://www.sgu.se/samhallsplanering/planering-och-markanvandning/grundvatten-i-planeringen/grundvattenberoende-ekosystem/>
- Sveriges geologiska undersökning. 2016. Bilaga. Vägledningsmaterial över vilka Natura 2000-naturtyper som är känsliga för grundvattenpåverkan. SGU.

Bilagor

1. Karta med naturtyper enligt Natura 2000
2. Naturtypskoder för kartan
3. Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar
4. Rödlistade och hotade arter

Upprättad av Länsstyrelsen Skåne

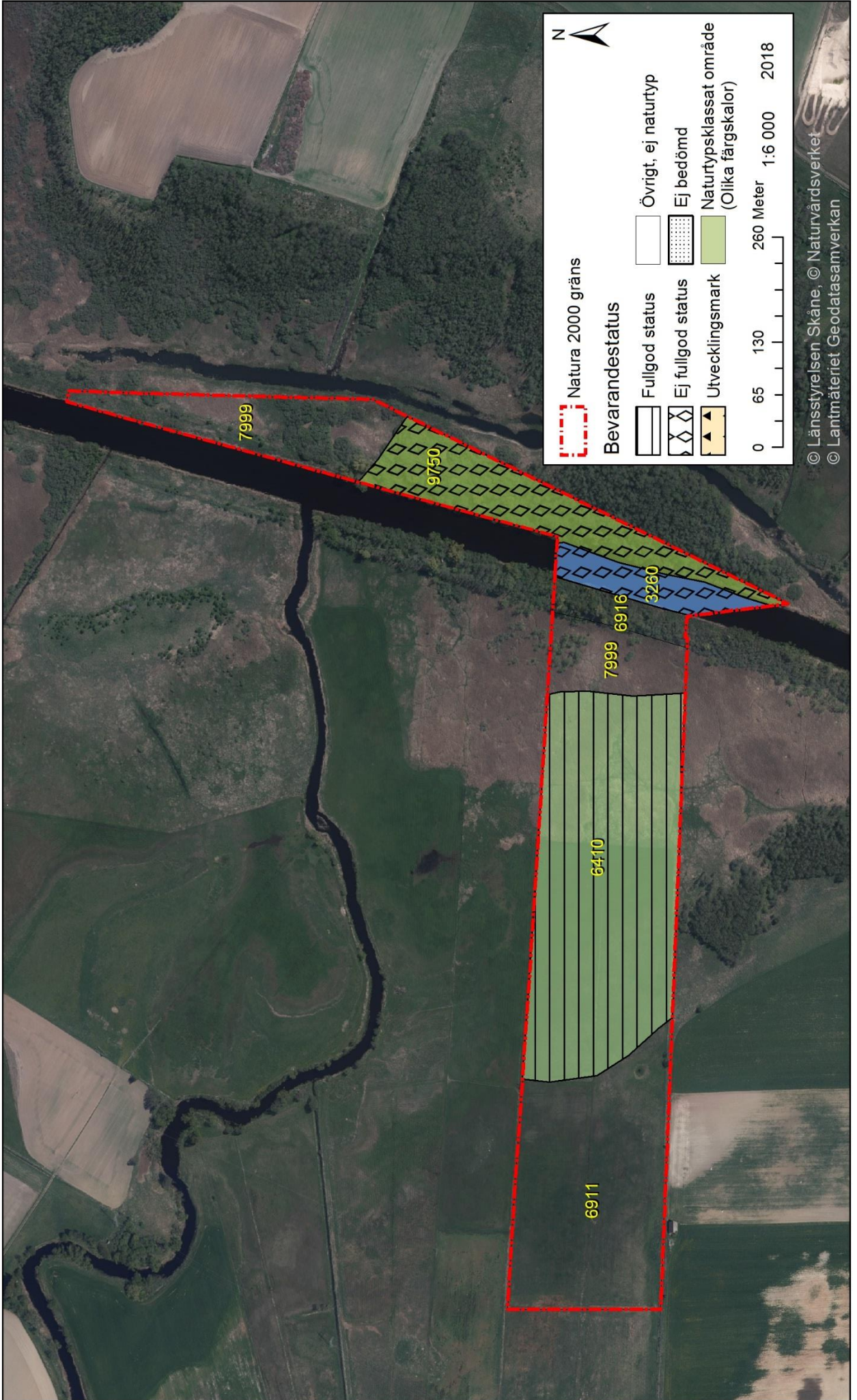
Planförfattare: Johan Niss

Senast reviderad 2018-11-29 av Erik Fridolf

Bilaga 1. Natura 2000-området Vramsåns mynning, SE0420259 med naturtyper

Förteckning över naturtyper återfinns i bilaga 2

Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan

Natura 2000-naturtyper

3260 - Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor

6410 - Fuktängar med blååtel och starr

9750 - Alluviala lövskogar med *Alnus glutinosa* eller *Fraxinus excelsior*

Icke-naturtyper

6911 - Öppen kultiverad betesmark

6916 - Buskrik utmark

7999 - Våtmark, ickenatura-naturtyp

Bilaga 3, Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar.

Diametergräns för grova träd per trädslag. Trädens diameter mäts vid brösthöjd.

Ek och bok	80 cm
Alm och ask	60 cm
Övriga ädellövträd	50 cm
Sälg	40 cm
Rönn	30 cm
Övriga triviala lövträd	50 cm
Tall och gran	70 cm

Ungefärlig nedre **åldersgräns för gamla träd per trädslag.** Med ”gamla träd” avses biologiskt gamla träd med en annan epifytflora, insektsfauna, barkstruktur och/eller stamform som avviker från yngre vuxna träd. Trädens grovlek är inte alltid en säker indikator på ett trädets ålder, då träd i vissa miljöer kan vara senvuxna.

Triviallövträd	100 år
Gran	120 år
Tall	150 år
Ek	200 år
Bok	150 år
Övriga ädellövträd	150 år

Bedömning av den **totala mängden död ved** (stående + liggande).

Lite	< 5 m ³ /ha
Måttligt	5 – 15 m ³ /ha
Rikligt	15 – 40 m ³ /ha
Mycket rikligt	> 40 m ³ /ha

Bedömning av den **totala mängden gamla träd** och **totala mängden grova träd.**

Saknas	Inga grova/gamla träd upptäckta
Enstaka	< 2/ha
Tämligen allmän	2 – 10/ha
Allmänt - rikligt	> 10/ha

Bilaga 4, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna

Rödlistade arter enligt artdatabankens rödlista 2015 placeras i olika hotkategorier beroende på risk för utdöende i vilt tillstånd inom olika tidsperspektiv. Arter med extremt/mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära/nära framtid placeras i kategorin CR (Critically endangered; akut hotad) resp. EN (Endangered; starkt hotad). Arter som löper stor risk för utdöende i ett medellångt tidsperspektiv placeras i kategorin VU (Vulnerable; sårbar). Arter som bedöms ligga nära kategorin VU men inte uppfyller alla kriterier placeras i kategorin NT (Near Threatened; missgynnad). Arter som numera är livskraftiga men som tidigare varit hotade placeras i LC. F= fridlyst art, Ågp= art som har eller ska få ett nationellt åtgärdsprogram för hotade arter, B1, B2, B4 & B5 hänvisar till resp. bilaga i art- och habitatdirektivet.

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/ Annan fakta
Blötdjur	Flat dammussla	<i>Pseudanodonta complanata</i>	NT
	Tjockskalig målarmussla	<i>Unio crassus</i>	EN, F, ÅGP, B2, B4
	Äkta målarmussla	<i>Unio pictorum</i>	NT
Fiskar	Mal	<i>Silurus glanis</i>	VU, ÅGP
Fåglar	Brun kärrhök	<i>Circus aeruginosus</i>	F
	Pungmes	<i>Remiz pendulinus</i>	EN, F
	Rapphöna	<i>Perdix perdix</i>	NT, F
	Rödspov	<i>Limosa limosa</i>	CR, F, ÅGP
	Storspov	<i>Numenius arquata</i>	NT, F
Grod- och kräldjur	Strandpadda	<i>Epidalea calamita</i>	VU, F, ÅGP, B4

Bevarandeplanen för Vramsåns mynning

Syftet med Natura 2000-området Vramsåns mynning i Kristianstads kommun är att bevara den värdefulla fuktängen och vattendraget, Helgeån, och de botaniska och ornitologiska värden som är knutna till området.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda Natura 2000-områden och upprätta bevarandeplaner. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa och att upprätthålla Natura 2000-områdenas naturtyper och arter i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

Bevarandeplanen innehåller bevarandesyftena och bevarandemålen med Natura 2000-området via de fyra kriterierna areal, ekologiska strukturer & funktioner, typiska arter samt Natura 2000-arter (Arter i habitatdirektivets bilaga 2), beskrivning av området samt beskrivning av varje naturtyp och/eller art, förutsättningar för gynnsam bevarandestatus samt vad som kan påverka Natura 2000-området negativt. Den innehåller även information om vilka skötselåtgärder som behövs göras i Natura 2000-området.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane